

Plusko

BUĎ SOUČÁSTÍ
SLOVÁCKÉHO
DIVADLA!

Mnichovská past / metodický list programu

„Ta země je naše, naše, naše!!!“ Jaroslav Kvapil

Témata

Hospodářská krize, život na Slovácku v 30. letech, První republika (Československá republika v letech 1918–1938), nacionalismus, národnostní menšiny, appeasement spojenců, sudetoněmecké povstání, mobilizace, Mnichovská dohoda.

Určeno pro

9. ročník ZŠ, SŠ

Délka programu

4 x 45 min

Vazba na inscenace Slováckého divadla

Program je možné realizovat samostatně nebo jako volné pokračování tématu po zhlédnutí inscenace Masaryk. S žáky ho můžete realizovat sami nebo si zavolat naše lektory.

Očekávané výsledky učení

• Žáci/studenti:

- pochopí historický kontext období 1. republiky, hospodářské krize a Mnichovské dohody
- dokážou propojit historická fakta s prožitkem fiktivní „rodiny“ a uvědomí si dopady velkých dějin na život obyčejných lidí
- seznámí se s argumenty tehdejších politických rozhodnutí a vyzkouší si jejich obhajobu

- rozvinou schopnost vcítění, spolupráce a kritického uvažování při práci v roli
- poznávají historické osobnosti i pamětníky ze Slovácka a okolí a posilují vztah ke svému regionu

☛ Program rozvíjí klíčové kompetence žáků/studentů:

- k učení – propojují historické poznatky s vlastní zkušeností a zážitkem
- komunikační – vyjadřují a obhajují názor, diskutují v roli i mimo ni
- k řešení problémů – zvažují různé možnosti rozhodnutí, hledají argumenty pro a proti.
- sociální a osobnostní – spolupracují ve skupinách, respektují odlišné názory.
- občanské – zamýšlejí se nad hodnotami demokracie, odpovědnosti a nad vztahem jednotlivce k dějinám, posilují vztah ke svému regionu
- kulturní – poznávají dobovou kulturu 20.–30. let, čtou a tvoří scénické obrazy, vyjadřují se nejen slovem, ale i tělem

Autorky metodiky

Daniela Evjáková, Veronika Kořínková

Přípravo Plusko Slováckého divadla ve spolupráci s EDUdramou v rámci programu Erasmus+.

V programu jsou využity informace ze Státního okresního archivu Uherské Hradiště, vzpomínky pamětníků zachycené Paměti národa a další zdroje.

Než začneme

Metodický list k programu Mnichovská past je vytvořen přímo pro potřeby vyučovacího procesu. Program přibližuje historická fakta formou přizpůsobenou teenagerům. V programu Mnichovská past se žáci a studenti (dále jen studenti) stanou na chvíli rodinou, která žila na Slovácku před 90 lety. Vstoupí do příběhu v momentu průmyslového rozmachu Československa, aby vzápětí na vlastní kůži pocítili strach a bídu hospodářské krize. Workshop vychází z autentických vzpomínek pamětníků ze Slovácka a dobových materiálů. Doplnit jej mohou archivní rozhlasové nahrávky, které umocní prožitek studentů. Metodický materiál využívá prostředky dramatické výchovy, tedy soubor technik a cvičení, které vedou studenty k pochopení situací a postav skrze vlastní zážitek. Vstupem do role

vnímají studenti okolnosti, ve kterých se postavy nachází a rozhodují nejen hlavou, ale zapojují se aktivně slovem i pohybem a také emotivně. Takový zážitek zůstává ve studentovi mnohem déle než čtená informace.

Program je tvořen do bloků jako projektové vyučování. Je možné jej realizovat vcelku (3–4 x 45 min), rozdělit na menší části, nebo podle potřeby použít jen vybrané aktivity.

K realizaci programu je potřebný prostor s možností volného pohybu, židle se postaví po obvodu místnosti. Na plnění úkolů si předem připravte textové přílohy a vyznačené pomůcky. Pokud byste vybírali jen části programu, nevynechejte závěrečnou reflexi. Je důležité dát studentům prostor vše shrnout, zhodnotit aktivity a sdílet společně zjištění a překvapení z poznání nebo pocity z programu. Reflexe umožňuje uvědomit si lépe smysl prožité aktivity, nebo situace, učí studenty formulovat své názory, učí toleranci (každý může situaci reflektovat jinak) a dává pedagogovi také zpětnou vazbu, co ve skupině funguje více, co méně, co bylo jasné, co naopak třeba příště zkusit jinak.

Pokud byste raději ponechali realizaci programu na našich lektorkách, neváhejte nás kontaktovat!

POMŮCKY

- ☛ 6 židlí
- ☛ 6 x 4 barevné lístečky s označením členů rodiny pro úvodní hru (příklad – 4 x „OTEC“ – zelená barva, 4 x „MATKA“ – modrá barva, 4 x „SYN“ – žlutá barva, 5 x „DCERA“ – červená barva; pokud je více jak 24 studentů, tak ještě 4 x druhý „SYN“ – fialová barva)
- ☛ čisté A5 listy pro studenty – na psaní kroniky
- ☛ textové přílohy (novinové titulky, texty o rodinách, dopisy od sestřenice, argumenty pro a proti)
- ☛ přehrávač s dobovou hudbou
- ☛ program lze doplnit také o ukázky map (změny hranic z Rakousko-uherské monarchie na První republiku, německé územní ztráty po r. 1919, Sudety – podíl

německého obyvatelstva v roce 1930, remilitarizace Porýní, anšlus Rakouska, Německá říše 1939

Tipy – inspirace pro dobovou hudbu – 20. léta charleston, 30. léta Benny Goodman, Ella Fitzgerald, Jaroslav Ježek (Voskovec + Werich), E. F. Burian. Uvedené dobové rozhlasové nahrávky lze najít k poslechu v Auditoriu Českého rozhlasu na mujrozhlas.cz.

PRŮBĚH PROGRAMU

Mnichovská past 1.část

☉ 1. Vstup do programu / rozhovor v kruhu

Popis aktivity

Studenti se usadí do kruhu. Lektor představí průběh programu a úvodní východiska. Klade otázky, aby rozproudil rozhovor: *Víte proč jsme se tu dnes sešli? Co si myslíte, že vás čeká?* Vyzývá k vstřícné pozornosti (nehodnotí návrhy spolužáků, jde o improvizaci, nepředpokládá se perfektní formulace nebo předvedení) a otevřenosti ke hře.

☉ 2. ROZDĚLENÍ RODIN / úvodní „lísteková“ hra

Pomůcky – barevné lístečky s popisem otec, matka, syn, dcera, hudební přehrávač – pro přehrávání a zastavování hudby během hry (signál lze nahradit tlesknutím), 6 židlí

- *hudba 20. léta (charleston)*

První úkol

Lektor rozdá studentům lístečky různých barev. Během hudby se studenti volně pohybují po prostoru a lístečky si mezi sebou vyměňují. Jeden lísteček nesmí nikdo držet déle než dvě sekundy. Jakmile hudba přestane hrát, studenti zvednou ruku s aktuálním lístečkem a podle jeho barvy vyhledají ostatní členy svého týmu.

Druhý úkol

Hudba se znovu spustí a studenti si opět vyměňují lístečky. Po zastavení hudby najdou svůj tým podle barvy lístečku. Tentokrát lístečky otočí a přečtou si role napsané na druhé straně (otec, matka, syn, dcera). V prostoru je připraveno šest židlí, každá pro jednu „rodinu“. Úkolem studentů je posadit se na židli, jeden na druhého, ve správném pořadí: otec – matka – syn – dcera.

Třetí úkol

Hudba se spustí potřetí. Po jejím zastavení studenti opět hledají svou „rodinu“ a židli. Židli však postupně ubývá. Skupina, která nenajde volnou židli, zůstává spolu a až do konce programu tvoří jeden tým, jednu rodinu.

Reflexe

Učitel se zeptá studentů, jak by mohla tahle hra souviset s naším příběhem (taková byla tehdy hierarchie v rodině, vše leželo na otci), případně jestli jim hudba napověděla dobu, ve které se nacházíme.

• 3. HRANICE 1. REPUBLIKY URČENÉ VERSAILLESKOU SMLOUVOU / storytelling

Pomůcky – mapy – změny hranic z Rakousko-uherské monarchie na První republiku, německé územní ztráty po r. 1919

Popis aktivity

Studenti se posadí do kruhu (kolem mapy, která zobrazuje hranice první Československé republiky stanovené Versailleskou smlouvou). Lektor studentům krátce vysvětlí, jak se tyto hranice postupně měnily, aby lépe pochopili historické souvislosti a prostředí, ve kterém „jejich rodina“ žila.

STORYTELLING

Díváme se na hranice po 1. světové válce, jak je určila Versailleská smlouva. Německo utrpělo územní ztráty ve prospěch jiných států. Byly určeny velké reparace pro Německo, tzv. odškodné státům za vyvolání války. To je však nedokáže splácet a zadluhuje se v USA. Německé menšiny se v novém státě ČSR necítí rovnocenné, jinak panuje naděje z nové republiky. Po stránce hospodářské jsou severní Čechy nejbohatší průmyslovou oblastí nejen Čech, ale i celé střední Evropy. Ve Zlínském kraji vzkvétají Baťovy závody, v UH se rodí (1925) nová továrna na mýdlo, mazivo a laky, vzniká 1. SŠ na střední Moravě. V tomto prostředí žili naše rodiny, se kterými budeme procházet příběhem.

☉ 4. RODINNÁ FOTOGRAFIE / živé obrazy

Pomůcky – příloha „Rodiny před krizí“

První úkol

Lektor studentům rozdává texty o skutečných rodinách, do každé „rodiny“ jeden text. Ve skupinkách si text o „své rodině“ přečtou. Mají pět minut na to, aby ve skupině připravili živý obraz (fotografii), který vystihuje, čím se otec rodiny živí a jaké jsou vztahy mezi členy rodiny. Mohou si domyslet a dotvořit detaily, které v textu nejsou uvedeny (např. křestní jména postav, co nosí v kapse apod.).

Druhý úkol

V prostoru určí lektor místo pro „jeviště“ a „hledišť“. Na jeviště se postaví jedna skupina – „rodina“ – zatímco ostatní jsou v tuto chvíli „diváci“. Poté společně hádají, co rodina dělá a kdo je kdo. Následně lektor přečte text o rodině.

(Končí první vyučovací hodina.)

☉ 5. ŽIVOT RODINY / časosběr – simultánní improvizace

Popis aktivity

Studenti se postaví do pozic, které odpovídají původní fotografii jejich „rodiny“. Lektor určuje různé denní doby a studenti podle toho mění svou „sochu“, aby vyjadřovala činnost, kterou jejich postava v daný čas vykonává. Pro sjednocení pohybu mění studenti pozici vždy do pěti sekund od pokynu lektora.

Lektor: Co dělá, nebo na co se dívá vaše postava? Je 5:00 (změna pozice), je 8:00 (změna pozice), je 12:00 (změna pozice), je 15:00 (změna pozice), je 18:00 (změna pozice).

- *Od 5. do 18. hodiny lze podpořit hudbou v pozadí (charleston).*

Je sedm hodin večer, vaše rodina sedí v kuchyni a táta předčítá noviny. Sedněte si po rodinách k sobě do kruhu.

☉ 6. SVĚT V ROCE 1936 V NOVINÁCH / živé obrazy

Pomůcky – příloha Titulky novin, případně k reflexi také mapy Sudet a Porýní

Popis aktivity

Lektor rozdává úryvky z novinových článků z let 1935–1937, které otec předčítal v kuchyni rodině. Studenti teď na chvíli vystoupí ze svých postav ve skupinách a promění se v tyto „novinové články“. Jejich úkolem je, si článek přečíst a vytvořit pohyblivý obraz, dvouvrteřinovou smyčku (něco jako „GIF“), která vystihuje situaci, o níž článek pojednává. Mají 5 minut na vymyšlení a nazkoušení situace. Vzájemně si obrazy odprezentují.

- *Lze podpořit obrazy hudbou 30. let*

Reflexe

Lektor zahájí společnou reflexi otázkou: „*Co jsme se dozvěděli o této době?*“ Studenti sdílí, co si zapamatovali z novin. Lektor případně doplní nezmíněné skutečnosti – hospodářská krize, tuberkulóza, hlad, nezaměstnanost, situace v Porýní, nespokojenost sudetských Němců, činnost Sudetoněmecké strany (Konrad Henlein). Následně lektor položí doplňující otázky, například: „*Kde jsou Sudety? Kdo tam žije?*“

7. RODINNÁ KRONIKA / práce ve skupině, autorské psaní

Pomůcky – čistý papír A5 do každé skupiny, pro storytelling případně příloha Rodiny v krizi 30. let

Popis aktivity

Na základě informací z novin o světových událostech z let 1935–1937 (totalitních režimech, hladomoru, chudobě a činnosti Henleinovců) studenti ve skupinách („rodinách“) vytvoří zápis do rodinné kroniky datovaný rokem 1937. Úlohu „otce“ zastává student, který zápis fyzicky píše; ostatní členové rodiny mu diktují obsah. Záznam by měl odpovídat době a zahrnovat odpovědi na otázky jako – Jak se vám žije? Jak se změny odrazili na vaší rodině? Po cca 7 minutách práce ve skupině se skupiny rozevřou a vytvoří společný kruh, rodiny zůstávají u sebe. Čtení provádí „otec“ – tedy ten, kdo kroniku psal.

Lektor následně může přečíst text, popisující, jak se v době krize skutečně vyvíjel osud našich „rodin“.

STORYTELLING

... (výběr informací z textu: Rodiny v krizi 30. let)

Než si dáme přestávku, doplníme si, co se dělo ve světě... V tuto chvíli nikdo z našich rodin netuší, že Hitler už připravuje válečný plán na obsazení Československa, ke kterému zneužije jak Sudetské Němce zejména Sudetoněmeckou partei, podněcuje také Slováky k odtržení a tím pádem oslabení ČSR. V roce 1937 je německý plán vojenského napadení ČSR schválený pod názvem Fall grün.

(Končí 2. vyučovací hodina. Pokud realizujete program vcelku, zde lze dát 15.minutovou přestávku.)

----- PŘESTÁVKA 15 min -----

Mnichovská past 2.část

8. SVĚT V ROCE 1938 / storytelling

Pomůcky – dle potřeby mapa Anšlus Rakouska

Popis aktivity

Všichni se posadí do kruhu, zrekapituluji, co si zatím pamatují o době, ve které žijí jejich rodiny a lektor vypráví, jak se svět změnil na jaře v roce 1938.

STORYTELLING

Jsme v roce 1938 a zde už zůstaneme. Na mapě vidíme, jak se rozrůstá Německá říše – Německo připojilo na jaře (březen) ke své říši Rakousko (ozbrojený převrat vlády a vyhlášení připojení = anšlus Rakouska), ČSR začíná budovat opevnění na hranicích s Rakouskem (máme dobré opevnění na západě, ale jih chybí). Konrad Henlein (v čele *SDP – Sudetendeutschen parti – Sudetoněmecká strana*) dostává od Hitlera pokyn předkládat československé vládě nesplnitelné požadavky, které zahrnují vlastní správu a autonomii pro sudetské Němce, aby oslabil Československo. Mocnosti (Francie, Anglie) tlačí na ČSR, aby ustoupila – politika appeasementu (priorita mír). *ČSR jejich tlaku nakonec ustupuje a potvrzuje SDP (Sudetendeutschen parti) jejich požadavky, tj vlastní správu a autonomii a tím se zříká možnosti cokoliv v této oblasti ovlivnit. SDP to už ovšem nestačí.* Hitler (aby zamaskoval toto diplomatické faux-pas – nečekal, že bude ČSR souhlasit, a potřebuje konflikt) má projev v Norimberku, ve kterém vystoupí velmi štvavě proti Československu – líčí útlak sudetských Němců a vyjádří své odhodlání zakročít. Tím vydá signál k sudetoněmeckému povstání.

9. DOPIS OD SESTŘENICE ZE SUDET / simultánní improvizace v prostoru

Pomůcky – příloha První dopis od sestřenice, přehrávač s dobovou hudbou

Popis aktivity

Studenti opět vytvoří skupiny rodin. Lektor oznámí, že přišel dopis od sestřenice. Čte ho a studenti poslouchají v roli svých postav. Na výzvu změni pozici a mohou tělem vyjádřit reakci jejich postavy na slyšené.

STORYTELLING

Jednou po večerním čtení novin oznámil otec dětem, že přišel dopis od sestřenice ze Sudet. Každý si našel doma kout, kde se cítil pohodlně a v soukromí, ale tak aby slyšel, co se v dopise píše.

Instrukce

Lektor: *Najděte si teď za svou postavu místo v prostoru, kde budete poslouchat dopis (Představte si, kde jste?, Co vidíte?). Přečtu vám list od sestřenice ze Sudet. List se čte třikrát; při každém jeho dočtení změňte svou pozici, můžete postojem, nebo i jen malým gestem, vyjádřit, co vaše postava cítí, nebo co se jí honí hlavou.*

(Lektor začne číst První dopis od sestřenice, jako podkres může pustit dobovou hudbu.)

Reflexe

Lektor postupně obchází všechny „sochy“ a lehce se dotkne jejich ramene. Na neutrální dotyk každý sdělí, co mu jde hlavou, jaký má z listu pocit?

10. RODINNÁ DEBATA O SUDETECH V KUCHYNI / samostatná práce

STORYTELLING

Sudetoněmecké povstání čsl. armáda potlačila, někde bylo zavedeno i stanné právo. Nepokoje v pohraničí však stále pokračovaly. Velká Británie a Francie poslaly vládě ČSR tzv. anglo-francouzský plán, ve kterém vyzvaly ČSR, aby postoupila své pohraniční oblasti s více než 50 % německého obyvatelstva Německu.

Popis aktivity

Studenti si ve skupinách podle rodin promluví o dění v Sudetech. Improvizují rodinnou debatu o tom, zda by měla vláda ČSR ustoupit požadavkům, nebo ne. Pak všichni ve společném kruhu sdílí, jak diskuse probíhala, jestli byli spíš za, nebo proti postoupení území.

11. VLÁDA SE ROZHODUJE PRO A PROTI / skupinová práce, improvizace

Pomůcky – rozstříhané a nerozstříhané argumenty z přílohy Pro a proti postoupení území

Popis aktivity

Studenti se přenášejí do Prahy v den doručení anglo-francouzského plánu (19. září 1938). Vláda se tehdy rozhodovala, zda přijmout návrh Francie a Anglie a postoupit část území Německu. Proti sobě stojí dva odlišné postoje – prezident Edvard Beneš (pro postoupení) a generál Jan Syrový (proti postoupení). Aktivita se zaměřuje na pochopení argumentů obou stran a na diskusi o jejich významu v tehdejší kontextu.

První část – seznámení s argumenty / skupinová práce

Pomůcky – rozstříhané argumenty

Každá skupina obdrží dva argumenty – jeden pro a jeden proti postoupení území Sudet Hitlerovi. Argumenty nejsou označeny, takže studenti nejprve ve skupině diskutují, jak text chápou a zda podle nich vyjadřuje postoj **pro**, nebo **proti** postoupení. Poté zástupce skupiny stručně představí argument vlastními slovy a uvede, jaký postoj podle nich zastává. Lektor následně argument podle potřeby přečte v původním znění, případně jej doplní a vysvětlí.

Druhá část – vzájemné přesvědčování Beneše a Syrového / argumentační improvizace ve dvojici

Pomůcky – nerozstříhané argumenty

Popis aktivity

Studenti se rozdělí do dvojic, v nichž jeden ztvární prezidenta Edvarda Beneše a druhý generála Jana Syrového. Úkolem dvojic je co nejvěrněji simulovat rozhovor mezi oběma postavami v prezidentově pracovně, vycházející ze známých postojů obou osobností. Úkolem je obhájit svůj postoj a přesvědčit druhého přijmout jej, než se předstoupí před vládu, která za chvíli zasedá. Aktivita trvá přibližně dvě minuty a studenti mohou v případě potřeby využít připravené argumenty na papíře jako oporu pro svou improvizaci.

Po dvou minutách je lektor vyzve, aby si vyměnili papíry, a tedy i postoje a postavy, a pokračovali v diskusi. Připomíná, že za chvíli zasedá vláda a je potřeba před ní předstoupit ve shodě. Musí se tedy snažit co nejlépe toho druhého přesvědčit.

Třetí část – zasedání vlády / skupinová improvizace s lektorem v roli

Popis aktivity

Studenti, kteří v předchozí argumentační části zastávali roli prezidenta Beneše, se postaví do jedné linie, budou představovat ministry podporující prezidentův postoj. Naproti nim se postaví studenti, kteří zastávali roli generála Jana Syrového, tedy jeho stoupenci. Celá skupina má nyní k dispozici jeden a půl minuty na předložení svých argumentů. Role předsedy vlády Milana Hodži se ujme lektor, který diskusi podněcuje a vyvíjí tlak na potřebu domluvy. Argumenty si mohou účastníci ještě jednou krátce přečíst, ale před zahájením debaty je odloží a improvizují.

Lektor v roli předsedy vlády Milana Hodži

Začíná zasedání vlády, prosím všechny, aby se dostavili do sněmovny. Prosím, uveďte své argumenty. Postoupíme Německu naše území?

(Improvizovaná diskuse studentů v roli vládních představitelů.)

Prosím, aby se vláda domluvila na tom, co vzkážeme Anglii a Francii. Prosím, dávám Vám ještě minutu, poté budu požadovat rozhodnutí.

(Improvizovaná diskuse studentů v roli vládních představitelů je po minutě ukončena lektorovým storytellingem.)

STORYTELLING

Vláda to neměla snadné, nebylo lehké rozhodnout. Dává nejdříve zápornou odpověď, ale přijde ultimátum z Francie a Anglie, že pokud nepřijme, bude viníkem války a oni se angažovat nebudou. Generálové znejistí, neví, zda bychom se ubránili. K tomu německý tisk dále mluví o českém teroru ubohých Němců, v Sudetech dochází k ozbrojeným střetům a německé divize se soustřeďují na hranicích Čech a Moravy.

(Končí 3. vyučovací hodina)

12. DEN PO DNI / poslech a simultánní improvizace

Popis aktivity

Studenti se opět vrátí k postavám rodin. V rámci své rodiny si zvolí pro svou postavu místo v domácnosti (např. kuchyň, obývací pokoj) a vytvoří „sochu“ odpovídající postojem i výrazem dané situaci. Všichni společně „poslouchají rádio“, z něhož zaznívají zprávy po jednotlivých dnech. Po každé zprávě postava reaguje změnou postoje či výrazu, čímž vyjadřuje svůj aktuální pocit nebo názor na nově oznámené události. Mohou spolu v rámci rodiny mezi sebou beze slov interagovat. Lektor čte zprávy den po dni, deset dnů od 21. září 1938.

STORYTELLING

- *Doporučujeme podpořit hudbou 30. let*

Lektor-instrukce označené hvězdičkami doporučujeme odlišit intonací hlasu. Čtení z rozhlasu může být akční, hlasité a instrukce naopak klidné.

21. září 1938 se vláda ČSR rozhodla -- odstoupit pohraniční území Německu. Po oznámení rozhodnutí vlády se začíná bouřit české obyvatelstvo. Mnohatisícový dav vnikne do Pražského hradu. Vojáci požadují vydání zbraní a mobilizaci. Kapitulace ČSR povzbudí Maďarsko a Polsko, které se také přihlásí se svými požadavky.

*** Změňte pozici! ***

22. září 1938 padá vláda a do čela úřednické vlády nastupuje jako její předseda generál Jan Syrový. Lidé generálními stávkami a mohutnými demonstracemi po celé zemi vyjadřují odpor proti kapitulaci.

*** Změňte pozici! Vyjádřete odpor proti kapitulaci. ***

23. září 1938 Hitlerovi už nestačí československý souhlas s požadavky a žádá daleko více, včetně postoupení území Polákům a Maďarům.

Kolem 17. hodiny obdrží čsl. vláda depeši, v níž jí britská vláda oznamuje, že nemůže dále Československu radit, aby nemobilizovalo. Po 18. hodině následuje depeše od francouzské vlády s podobným obsahem.

V 22:30 je vyhlášena rozhlasem mobilizace a povoláno 1.250.000 osob. Do vojenské služby musí nastoupit všichni muži nad 15 let, včetně záložníků. Po odvysílání zprávy se hlásí první muži.

*** Změňte pozici! Spojte se s ostatními členy rodiny a poslouchejte spolu dál rozhlas. ***

- *nahrávka z dobového rozhlasu (úryvek řeči Jaroslava Kvapila – Modlitba k Svatému Václavu)*

24. září 1938–1.mobilizační den

*** Pokud máte v rodině chlapce nad 15 let, vykročí směrem k nádraží, tedy ke „dveřím“. Pokud máte v rodině osobu nad 40 let, tedy otce, vykročí také směrem k nádraží. Muži stojí nastoupeni v řadě u vlaku, ostatní zůstanou a reagují na situaci svou pozicí. ***

- *Jako podkres dalším textům může být puštěna dobová hudba 30. let.*

Mobilizovat začíná také francouzská armáda a do pohotovosti se uvádí také armáda SSSR.

25. září 1938 Anglie obdrží od Hitlera memorandum, v němž požaduje postoupení Sudet a dalších území. Anglie po poradě s Francií předává požadavek Československu s doporučením přijmout. Česká vláda ještě ten den předává britské vládě odmítavou odpověď *slovy velvyslance Jana Masaryka:*

Je to ve skutečnosti takové ultimátum, jaké se dává poraženému národu, a nikoli suverénnímu státu, který projevil největší možnou ochotu přinést oběti v zájmu evropského míru. Ani nejmenší stopy takové ochoty k obětem neprokázala dosud vláda pana Hitlera. (...) Má vláda užasla nad obsahem tohoto memoranda. Jeho návrhy přesahují daleko to, k čemu jsme dali souhlas při takzvaném anglo-francouzském plánu. Zbavují nás všech záruk národní existence. (...) Celý proces přemístění obyvatelstva se má změnit v panický útěk těch, kdož se nehodlají smířit s německým nacistickým režimem. Budou muset opustit své domovy, nemajíce dokonce ani práva vzít si s sebou i jen svůj osobní majetek, nebo pokud jde o rolníky, svůj dobytek. (...) Proti těmto novým krutým požadavkům pokládá má vláda za svou povinnost postavit se na svrchovaný odpor a my — tak s boží pomocí — učiníme. (...)

*** Prostor pro reakci – hoši a muži se seřadí v kasárnách***

26. září 1938–2.mobilizační den. Hitler v projevu v Berlíně otevřeně pohrozil, že: „...nebude-li mu dáno pohraniční území ČSR, rozpoutá válku!“

*** Změňte pozici! ***

27. září 1938–3.mobilizační den. Britský premiér N. Chamberlain pronesl v rozhlasovém projevu: *„Bylo by hrozné, kdybychom měli kopat zákopy a zkoušet si plynové masky, protože se v nějaké vzdálené zemi hádají mezi sebou lidé, o kterých nic nevíme. Kdybychom měli bojovat, museli bychom mít větší důvod.“*

*** Změňte pozici! ***

28. září 1938–4.mobilizační den. Chamberlain píše Hitlerovi, že je ochoten přijet za ním a jednat o Československu společně s Francií a Itálií. Odpoledne Hitler pozve Chamberlaina, Daladiera a Mussoliniho na 29. září do Mnichova.

29. září 1938 se uskutečňuje toto setkání a chvíli po půlnoci, tedy 30. září je podepsána Mnichovská dohoda. V dohodě, zvané také Mnichovská zrada, Mnichovský diktát, neboli „o nás bez nás“, se naši spojenci Francie a Anglie dohodli s fašistickou Itálií a Německem o postoupení našich území Německu.

*** INSTRUKCE – Koho se dotknu, ten řekne, co jeho postavě v tuto chvíli běží hlavou. ***

(promluva studentů)

30. září 1938 dopoledne Československo tuto dohodu přijímá. Ztrácí 30 % svého území, 40 % průmyslu a komplex vojenských opevnění. V 17 hodin generál Syrový oznamuje v rozhlasu lidem zprávu o souhlasu čsl. vlády s mnichovským diktátem. Mobilizace je zrušena a muži se vrací domů ke svým rodinám.

*** Vraťte se ke svým rodinám. ***

13. DOPIS OD SESTRĚNICE

Pomůcky – druhý dopis od sestřenice

Popis aktivity

Po návratu „mužů“ jsou opět všichni studenti jako rodiny pospolu. Lektor je vyzve, aby se před ukončením příběhu společně usadili tak, jako kdysi v kuchyni u stolu. Lektor poté předčítá dopis od sestřenice, která se ozvala po delší době. Studenti při poslechu zůstávají ve svých skupinách, sedí na zemi a vnímají závěrečnou atmosféru příběhu. Poté si předsednou všichni do společného kruhu na závěrečnou reflexi.

ZÁVĚR A REFLEXE / rozhovor v kruhu

Popis aktivity

Studenti s lektorem usednou do kruhu k rozhovoru. Závěrečná reflexe je členěna do dvou částí. Druhá část je potřebná pro uzavření programu, ostatní lze přizpůsobit situaci a skupině.

První část – doplnění faktů

Lektor uvede závěrečnou reflexi citací výroku Winstona Churchilla proneseného pět dní po Mnichovské dohodě: *„Utrpěli jsme totální, ničím neumenšitelnou porážku. Československo byla velmi silná obranná pozice. Volili jsme mezi válkou a hanbou. Zvolili jsme hanbu, budeme mít válku.“* Poté lektor krátce shrne následný historický vývoj – rozpad Československa, vznik Protektorátu Čechy a Morava, Slovenského státu a začátek 2. světové války.

Druhá část – reflexe zážitků

Lektor s žáky diskutuje o průběhu zažitých aktivit. K vybraným otázkám posílá do kruhu tužku a každý kdo ji má, mluví – jednou větou (včetně lektora). Na reflexe žáků u kolující tužky reaguje lektor pouze slovem děkuji, nezpochybňuje ani nehodnotí jejich názor.

Navádějící otázky pro reflexi:

- Jaký byl váš nejsilnější moment programu? (každý jedním slovem/jednou větou)
- Bylo vám někde nepříjemně, vadilo vám něco? (volně)

- Co si myslíte, že si zapamatujete nejvíce? (volně – navádění k rekapitulaci historických faktů)
- Bivil vás tento způsob učení se? (volně)

Sdílení zážitku

Pokud jste náš program realizovali, dejte nám vědět, jak se vám to líbil, co vám šlo, nebo nešlo, budeme moc rádi za zpětnou vazbu!

Máte doplňující dotazy? Nebo byste si raději zavolali naše lektorky, aby realizovali tento program u vás ve škole? Neváhejte nás kontaktovat!

Můžete nám napsat mail → plusko@slovackedivadlo.cz,

nebo zanechat vzkaz na našich sítích (Instagram, Facebook) → @sdplusko.

Děkujeme za Slovácké divadlo, že jste využili náš program.

Upozornění k autorským právům

Tento metodický materiál je určen výhradně pro pedagogickou práci ve škole v rámci výuky. Veškerá práva jsou vyhrazena © 2024 Slovácké divadlo, EDUdrama.

Bez předchozího písemného souhlasu Slováckého divadla není dovoleno tento materiál kopírovat, upravovat, šířit ani využívat pro komerční účely či samostatnou realizaci workshopů třetími stranami.

Seznam příloh

- Titulky novin
- Rodiny v krizi 30. let
- Rodiny před krizí
- Dopisy od sestřenice
- Pro a proti postoupení území